YÛSUF BİN MUHAMMED ÇEŞTÎ

Evliyânın büyüklerinden. İsmi, Yûsuf bin Muhammed bin Sem'ân Çeştî'dir. Seyyid olup, pak nesebi Hazret-i Hüseyn'e ulaşır. Çeştiyye yolunun, kemâl sahibi büyüklerindendir. Doğum târihi kat'î olarak bilinmemektedir. 459 (m. 1067) senesi Receb-i şerîfin üçüncü günü vefât etti. Vefât ettiğinde 84 yaşlarında idi. Yûsuf-i Çeştî (radıyallahü anh), dayısı Hâce Muhammed bin Ebî Ahmed Çeştî hazretlerinden feyz alarak, onun sohbetlerinde bulunarak kemâle geldi. Onun vefâtından sonra halifesi olup, onun yerine geçti.

Hâce Muhammed hazretleri, altmışbeş yaşlarında idi. Hiç evlenmemişti. Müttekî, sâliha bir kız kardeşi var idi. Ağabeyine hizmet ederdi. Eliyle iplik eğirip satar ve Ağabeyinin ihtiyâçlarına sarfederdi. Kırk yaşlarında idi. Allahü teâlâya ibâdet ve ağabeyine hizmetle meşgûl olduğundan, evlenmedi. Hâce Muhammed hazretleri, rü'yâsında babası Ebû Ahmed'i gördü. Babası kendisine dediki, "Şaflan vilayetinde, Muhammed bin Sem'ân adında bir kimse vardır. İlim tahsil etmiştir. Günlerini doğruluk ile geçirmektedir. Kız kardeşini onunla nikâhla." Hâce Muhammed bu durumu kız kardeşine ve Muhammed bin Sem'ân'a bildirdi. İkisini evlendirdi. Çeşt'de yerleştiler. Bu evlilikten Hâce Yûsuf bin Muhammed bin Sem'ân-i Çeştî (radıyallahü anh) doğdu. Hâce Muhammed hazretleri de, altmışbeş yaşından sonra evlendi Fakat çocuğu olmadı. Yeğeni Hâce Yûsuf'u evlât edinip, terbiye etti. Onun büyükler yolunda çok yüksek makam ve derecelere kavuşmasına sebep oldu. Kendisinden sonra halîfesi oldu.

Yûsuf bin Muhammed bin Sem'ân hazretleri, Allahü teâlânın aşkıyla yanar, sekr hâlinde (kendinden geçmiş hâlde) bulunurdu. Ba'zan, hizmetçi abdest için eline su dökerken kendinden geçer, bir zaman öylece kalırdı. Kendine gelince abdeste devam ederdi.

Hâce Yûsuf-i Çeştî hazretleri, hocasının vefâtından sonra bir ara Hirat'a gitti. Geri dönüp gelirken Keng isimli bir yerde, gönül ehli dervişlerden birinin evinde misâfir oldu. Bu evin sahibinin, haya ve iffet sahibi çok güzel bir kerîmesi (kızı) vardı. Kız o gece rü'yâsında gördü ki, bedir hâlindeki ay gökten kucağına inip "Ben, Allahü teâlâdan seni istedim. Sen benim nikâhlımsın" diyor. Sabah olunca kız, rü'yâsını babasına anlattı. Babası rü'yânın ta'birini evlerinde misâfir bulunan Hâce Yûsuf'tan sormak üzere yanına vardı. Daha birşey söylemeden Hâce Yûsuf: "Kızınızın gördüğü o rü'yâdan haberim var. Ay'ın o hâli benim. Kızınızın iffetini, edeb ve hayasının fazla olduğunu duyduğum için, onunla evlenmeyi Allahü teâlâdan niyaz etmiştim" buyurdu. Ev sahibi bu duruma çok sevinip, kerîmesini Hâce'ye nikâh etti. Bu evlilikten Hâce Kutbüddîn Mevdûd-i Çeştî ve Hâce Nâsırüddîn Ebü'l-Feth doğdu.

Hâce Yûsuf-i Çeştî hazretleri, haram ve şüphelilerden çok sakınır, dünyâya meyl ve iltifât etmezdi. Devamlı ibâdetle meşgûl olur, Kur'ân-ı kerîmi çok okurdu.

Yûsuf-i Çeştî (radıyallahü anh) çok sıcak bir yaz gününde, talebeleri ile beraber çölde gidiyorlardı. Talebeler, susuzluktan çok halsiz olmuşlardı. Hâce hazretlerine durumu arzedip, su istirhâm ettiler. Talebelerin sıkıntılı durumunu görünce, elindeki asasını bir taşa vurdu. Allahü teâlânın izni ile o taştan su akmaya başladı. O sudan içti. Daha sonra da talebeleri içip rahatladılar. Hâce hazretlerinin bir kerâmeti olarak çıkan bu su, bugün hâlâ akmaktadır. Sıtmaya tutulanlar ve başka rahatsızlığı olanlar, bu sudan içmekle bi-iznillah şifâya kavuşmaktadırlar. Bu su, yazın soğuk, kışın sıcak olarak akmakta, görenler hayret etmektedirler.

Hâce Yûsuf bin Muhammed hazretlerinin talebelerine ders verdiği hânekâhın bahçesinde büyük bir taş vardı. Hâce hazretleri ba'zı zamanlar onun üzerinde namaz kılardı. Birgün yine o taşın üzerinde namaz kıldı. Namazdan sonra giderken, o büyük taşın peşinden gelmekte olduğunu gördü. İnsanlar da bu hâli görmüşler, teaccüb ile bir birlerine haber vermişlerdi. Bunun için, bir anda çok sayıda insan toplanmıştı. Bu hâli farkeden Hâce hazretleri, taşa dönerek emredip, "Yerinde dur" buyurdu. Taş da derhal olduğu yerde kaldı. Bu hâdiseden sonra, evliyâdan pekçokzât, Hızır aleyhisselâmı o büyük taşın üstünde görmüşlerdir.

Yûsuf-i Çeştî (radıyallahü anh) 50 yaşlarına geldiği zaman, Ebû İshâk-ı Sâmî hazretlerinin talebelerinin büyüklerinden Hâce Hacı isimli zâtın kabri yanında i'tikaf edip, ibâdetle meşgûl olmak için bir yer kazmak istedi. Kendisine verilen gizli bir işâretle, yer altında olmasını istediği bu yeri kazmak için bel ve çapa getirdiler. Fakat o yer o kadar sert idi ki, kazmak mümkün olmadı. Hâce hazretleri çapayı kendisi alıp kazmaya başladı. Kuşluk vaktinden, öğle vaktine kadar kazmak işi tamam olmuştu. Herkes bu duruma teaccüb edip, Yûsuf-i Çeştî hazretlerinin bir kerâmeti olduğunu ifâde ettiler.

Hazret-i Hâce Yûsuf, burada tam 12 sene devamlı ibâdet ve tâatle meşgûl oldu. Şeyh-ül-İslâm Abdullah-i Ensârî (radıyallahü anh) Çeşt'e geldiği zaman, Çeşte kabristanına gidip, orada ibâdetle meşgûl olan Yûsuf-i Çeştî hazretlerini ziyâret etti. Kendisiyle görüşüp sohbet ettiler. Abdullah-i Ensârî (radıyallahü anh) Hirat'a dönünce, sohbetlerinde, Hâce hazretlerinin üstünlüklerini çok anlatmıştır.

Yûsuf-i Çeştî (radıyallahü anh) vefâtından sonra talebelerine ders okutmak vazîfesini kendisine vekîl olarak, büyük oğlu Hâce Kutbüddîn Mevdûd-i Çeştî'nin (radıyallahü anh) yapmasını vasıyyet etmiştir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Nefehât-ül-üns trc. sh. 363